

دیپلماسی بنزین

علیرضا زارعی

نگاه کارشناس | پرونده این ماه، انرژی و امنیت ملی

نیاز کشور به فرآورده‌های نفتی در سالهای اخیر به موضوع مهمی تبدیل شده و هر ساله بر اهمیت تامین آن نیز به جهت نقش وافر آن در امور زندگی روزمره افزوده می‌شود. در حال امروزه بنزین در کشور ما به عنوان یک مسئله نه صرفاً اقتصادی بلکه به عنوان یک مسئله و مشکل اساسی حاکمیت با ابعاد سیاسی، امنیتی و اجتماعی نیز مطرح است.

در حال حاضر مصرف روزانه بنزین در کشور به بیش از ۶۸ میلیون لیتر افزایش یافته است که بیش از ۴۰ درصد آن روزانه باید وارد کشور شود تا دولت بتواند نیاز کشور را آن هم در سیستم سهمیه‌بندی تامین کند.

مرکز بررسی امنیت جهانی آمریکا که یک مرکز مطالعات غیرانتفاعی فعال در حوزه انرژی است، غالباً درباره موارد ارجاعی از کنگره آمریکا به پژوهش می‌پردازد. مدیران و مشاوران این مؤسسه از مشاوران ارشد کنگره و دولت ایالات متحده در حوزه‌های مرتبط با انرژی و امنیت جهانی هستند. این مرکز در سال ۲۰۰۷ طی گزارشی به بررسی تحریم بنزین در ایران و پیامدهای آن پرداخته و معتقد است تحریم همه جانبه واردات بنزین به ایران شدیداً اقتصاد ایران را زمینگیر می‌کند.

تحریمها

بعد از مطرح شدن مسئله هسته‌ای ایران در جامعه جهانی و ارسال پرونده آن به شورای امنیت سازمان ملل متحد، تاکنون دو قطعنامه علیه ایران به تصویب رسیده است. طبق این قطعنامه‌ها تحریمهایی علیه دولت ایران وضع شد که از جمله آنها می‌توان به محدودیت سفر افراد فعال در برنامه هسته‌ای ایران و مسدود شدن داراییهای آنان در بانکهای بین‌المللی اشاره کرد. همچنین تحریم بانکی یکی از تحریمهایی بود که به صورت یک جانبه و از طرف دولت آمریکا به ایران تحمیل شد و سبب شد عملکرد نظام بانکی ایران در جهان با مشکل مواجه شود. اما به تدریج آمریکا از نفوذ خود در جهان استفاده کرد و کشورهای اروپایی را همراه خود کرد که این امر بخش صنعتی و تجاری ایران را تحت تأثیر قرار داد.

طرح تحریم واردات بنزین

سال گذشته و تنها دو روز پس از سهمیه‌بندی بنزین در ایران، شماری از اعضای مجلس نمایندگان آمریکا طرحی را ارائه کردند که واردات بنزین از سوی ایران را هدف قرار می‌دهد. هدف طرح که شرکتهای تامین کننده بنزین برای ایران را نشان می‌گیرد، فشار بر ایران برای تعلیق بخشهای حساس برنامه هسته‌ای عنوان شده است. مارک کسک از حزب جمهوریخواه و رابرت اندروز از حزب

نقش IKT در حوزه‌های مرتبط بخش انرژی

علاوه بر بخش انرژی که می‌تواند مستقیماً از آثار این فناوری بهره‌مند شود، استفاده از فناوری اطلاعات و دانش در حوزه‌های غیر مستقیم نیز در بخش انرژی تأثیر می‌گذارد. با استقرار کاربردهای الکترونیکی در یک حاکمیت الکترونیکی و ارائه خدمات گوناگون در محیط وب (مثل خدمات آموزشی، سلامت، تجارت و بانکداری)، تأثیر به‌سزایی در حوزه انرژی حاصل می‌شود. مثلاً در مدل توسعه دولت الکترونیکی که UNDP پیشنهاد کرده، استقرار دولت الکترونیکی در چهار گام ارائه تحت وب، تعامل، تبادل و تبدیل مطرح کرده است که با طی شدن این چهار مرحله، ضمن گسترش مردم‌سالاری الکترونیکی، بخش عمده‌ای از مصارف انرژی به‌خصوص در بخش حمل و نقل به حداقل می‌رسد.

نمونه دیگر این که، حوزه فرهنگ نیز از جمله حوزه‌هایی است که با استفاده از قابلیت‌های IKT می‌توان هدایت تولید، عرضه، انتقال، توزیع و مصرف را بهینه کرد.

نقش IKT در ظهور و توسعه انرژیهای نو

یکی دیگر از خواسته‌های به‌کارگیری فناوری اطلاعات و دانش، تسهیل در به‌کارگیری انرژیهای نو است. برای نمونه، امروزه در ساختمانهایی هوشمند، با استقرار سازوکارهای کنترلی مبتنی بر IKT کنترل بهینه‌ای بر حرکت سلولهای خورشیدی در تولید انرژی لازم برای ساختمان پدید آمده که این سازوکار کنترلی سبب استفاده بهینه از نور خورشید در طول روز می‌شود و استفاده از این انرژی نو را به صرفه می‌کند. نمونه دیگر این موضوع در سازوکارهای کنترلی سامانه‌های تولید انرژی با استفاده از باد است که به یکی از انرژیهای جایگزین قابل طرح است. استفاده از فناوری اطلاعات و دانش در سامانه‌های شبیه‌ساز و کنترلی در صنایع انرژی هسته‌ای نیز به بخشی لاینفک تبدیل شده است.

نقش IKT در برنامه‌ریزی و کنترل انرژی

حوزه انرژی حوزه گسترده و پیچیده‌ای است و برنامه‌ریزیهای مرتبط با آن نیز نیازمند بهره‌مندی از شیوه‌های متناسب با پیچیدگی موجود است. این برنامه‌ریزیها نیازمند اطلاعات کافی از تمام ابعاد موجود در این بخش و نگهداری و پردازش بر آنهاست. توسعه مراکز داده، یکی از رهیافتهای اساسی در این خصوص است که می‌تواند مرجعی مطمئن برای ارائه راهکارهای توسعه‌ای، برنامه‌های پژوهشی و کنترل صنایع باشد. برای نمونه انتخاب جایگاه سامانه‌های سوخت‌رسانی به‌عنوان یک طرح توسعه‌ای، به اطلاعات زیادی از میزان و الگوی مصرف، نوع سوخت، نوع کاربران و کاربریها، میزان حمل و نقل، فاصله مراکز توزیع و... مواردی از این دست نیاز دارد که با استفاده از لایه‌های اطلاعاتی مختلف در مراکز داده، استفاده از سیستمهای اطلاعات جغرافیایی و همچنین بهره‌گیری از رویکردهای پردازش هوشمندانه، می‌توان به شکل مؤثری بر فرایند مدیریت کرد.

امروزه علاوه بر موارد کلانی که مورد اشاره قرار گرفت، زیرفعالتهای گوناگونی را می‌توان در خصوص شکل‌گیری جوامع دانش محور و برقراری حاکمیت الکترونیکی ترسیم کرد که انرژی یکی از مؤلفه‌های اصلی تبیین آنهاست. امروزه در کشور عزیزمان ایران، بسیاری از این موارد به‌مثابه چارچوبها یا طرحهای کلان توسعه فناوری اطلاعات در سازمانها یا وزارتخانه‌های گوناگون مدنظر قرار گرفته یا در نهادهایی همچون ستاد تبصره ۱۳، مرجعی برای ارائه برنامه‌های راهبردی، تبیین سازوکار هماهنگی بین بخشی و نهایتاً ارائه ساز و کارهای نظارتی است که ارائه جزئیات موارد مذکور و همچنین نقد بر آنها نیز مجال دیگری را می‌طلبد.

* Information and Knowledge Technology